

Vtisi igralcev in sodelujočih

Skupina iz Žabnice je v Škofjeloškem pasijonu nastopala v treh slikah: prvi prizor Raj, četrti prizor Lončarski ceh in šestnajsti prizor Križanje. Poleg vsega navdušujočega, kar smo doživeli, se mi je nekaj še posebno vtisnilo v spomin: organiziranost.

Nisem vedel, kakšna zmeda in panika bo pred predstavami. Če pomislim, da je bilo šeststo nastopajočih, ki se med seboj večinoma nismo poznali, da je bilo med temi kar nekaj veseljakov, ki so se zabavali na svoj način, da so bili tu konji in tudi nekaj nepoklicanih -zija!, ki so se pomešali med nastopajoče in delali še večjo množico.

Vendar nič panike, nič zmede in nič nesporazumov. Zakaj? Mislim, da ima največ zaslug za to Damjan Obadič, fant pri kombiju z ozvočenjem v vojašnici, ki je vodil vso to množico na zelo duhovit in pomirjevalen način. V eni roki je imel mikrofon, v drugi mobilni telefon. Do minute natančno je obveščal vsako skupino posebej, kje in kdaj naj se zbere, tako da je bila pripravljena na odhod na prizorišče. Nobenih težav ni bilo in vsi smo bili pravočasno obveščeni. Omenil sem tudi, da je bil duhovit:

Bil je veliki petek in imeli smo dve predstavi, ob 15. in ob 20. uri. Povedal pa je takole: *-Igralce obveščam, da naj se med prvo in drugo predstavo sprebajajo po mestu med obiskovalci, naj uživajo, se slikajo in se pogovarjajo z ljudmi. In ker je veliki petek, lahko greste tudi v cerkev. Ja, v cerkev je dovoljeno iti vsem, razen budičem. Hudiči ne bodite v cerkev. Ponavljam: Hudičem je prepovedano iti v cerkev.-*

In še ena prijetna iz zakulisja:

Nastopal sem v lončarskem cehu. Imeli smo lepe baročne obleke in na začetku tudi kar nekaj težav, kako se pravilno napraviti. Na prvo predstavo smo prišli precej -razglašeni-. Zato smo poslali svojega predstavnika Vinka, kmeta iz Žabnice, h kostumografki, naj ga -pregleda-, če je pravilno napravljen. Kakšnih petnajst minut ga ni bilo iz garderobe. Potem pa, ko je prišel, smo ga komaj spoznali. Vinko nas je postavil v vrsto, nas pregledal, popravil in na novo zavezoval. Tako je Vinko postal kostumografinja.

Marko Oblak, Žabnica

Že v začetku leta 1998 so pri nas v Železnikih začele krožiti novice, da naj bi v prihodnjem letu vendarle uprizorili Škofjeloški pasijon patra Romualda Marušiča.

Naša gledališka skupina Scena iz Železnikov je prevzela dva prizora. Meni je bila zaupana vloga Kristusa v petem prizoru: Kristusov prihod v Jeruzalem. Moram priznati, da sem se počutil ničvrednega, a tudi počaščenega. Že spomladi 1998 smo se kar zavzeto lotili bralnih vaj. Vaje je vodila Metoda Zorčič. Gospa nas je takoj prevzela s svojim strokovnim delom glede same izgovarjave in pomena besedila. V našem prizoru sem jahal oslička, zato sem z njim imel še dodatne vaje, kjer mi je bil v zelo veliko pomoč Andrej Demšar. Najbolj impozantno je bilo, ko smo se vsi zbrali v prostorih stare vojašnice. Predvsem me je prevzela zavzetost več kot 600 igralcev in drugih sodelujočih. Piko na i pa so postavili gledalci in ob takem navdušenju nad Pasijonom sem igral z veseljem. Želim si, da bi Škofjeloški pasijon postal tradicija in značilnost naših krajev.

Matej Šubic, Železniki

Kot mnogoštevilni sem bil tudi jaz povabljen, da bi sodeloval pri upodobitvi Škofjeloškega pasijona. Ker je Marjan Kokalj vedel, da se ukvarjam z živalmi, mi je povedal, da bo za upodobitev prizora Jezusov slovesni vohod v Jeruzalem potrebno imeti osla, sicer tega prizora ne bo mogoče pravilno predstaviti.

Toda kje naj ga dobimo? Na srečo ga je imel »Zakrašnik« pri Sv. Lenartu, ki ga je bil na veselje vseh, ki smo ga šli pogledat, tudi pripravljen posoditi.

Toda osel bo moral nastopati na odru! Ali se ga bo dalo naučiti, da bo šel na oder in celo nesel Jezusa?

Marjan je odločil, naj pripeljejo enega od odrov, ki se bo zbil za pasijon, v soglasju s »Šrajevim« Janezom, v njegov kozolec na Studeno. Z Miškotom (tako je namreč oslu ime) naj se čim prej začnejo vaje.

Oslova največja vrlina je trma. Kako ga pripraviti? Stal je pod odrom in se ni hotel premakniti. Vlekli smo ga in potiskali, a nič. Toda, glej čudo: pride Janezova žena in nosi košaro jabolk ter obstane na drugi strani odra. Miško je brez premisleka šel na oder in čez, samo da je dobil polastico. Njegova trma nam je prišla prav tudi pri naslednjih nastopih, saj je šel na oder le, če je dobil priboljšek.

Tako sem imel prav po zaslugi osla tudi možnost igrati enega od dvanajstih apostolov, ki so bili različnih starosti. Andrej je bil v apostolskem zboru gotovo eden najstarejših, kakor tudi na Škofjeloškem pasijonu.

Zame je bilo pravo veselje nad obleko, kakršno so nosili Izraelci v Jezusovem času. Oblačiti tako obleko pomeni premakniti se nazaj za dva tisoč let! Vsakokrat, ko smo se pripravljali za nastop, sem pozabil na vse druge stvari, tako so me pritegnile vse tiste priprave, prihodi ljudi na zbirališče, prihod konjenikov, vozov. Ko so se igralci preoblekli v kostume vseh vrst, je bilo kaj videti. Videti papeža na konju, cesarja, kardinala, grofa in vse vrste dostojanstvenikov, kakor tudi vojake, bičarje, vse do berača. Vseh ne morem našteti, pa to tudi ni moj namen. Rad bi povedal, da se je Pasijon začel že na kraju zbiranja oziroma odhoda (vojašnica). Že na tem kraju se je zbralo veliko ljudi, ki so z navdušenjem spremljali priprave v vojašnici. Ljudje so stali vse do Kapučinskega mosta in še dalje ob obeh straneh poti.

Po pripovedovanju nekaterih gledalcev je bilo lepše gledati Pasijon ob večernih urah, ko so igralci prihajali na oder iz teme. Za igralce je bilo obratno. Luči, usmerjene na oder, je bilo težko prenašati, pa tudi živali imajo ponoči svoje naravne zakone.

Nad številčnostjo gledalcev sem bil nemalo začuden, posebno zato, ker je bil Pasijon igran sedemkrat. Nekomu sem dejal: »Saj vendar gledalci niso vedno isti!«

Po eni strani mi je kar žal, da nisem mogel biti med gledalci in tako nisem videl Pasijona v živo.

Andrej Demšar, Studeno

Enkratna, slave polna zmaga!

Te besede bi uporabil za oceno Škofjeloškega pasijona, uprizorjenega v letu 1999.

Za Škofjeloški pasijon sem slišal in bral iz več virov. Ko pa sem zvedel, da se Škofja Loka pripravlja na novo uprizoritev pasijona, sem sam pri sebi sklenil, da si bom predstavo ogledal, še posebej zato, ker je bilo slišati o veliki množici nastopajočih.

Ko pa me je Marjan Kokalj, režiser Škofjeloškega pasijona, povabil in vprašal za sodelovanje v vlogi sv. Hieronima, sem sklenil, da bom rade volje pomagal, če sem le primeren za to. Vendar, ko sem besedilo svoje vloge prebral, sem v sebi začutil notranjo bogatost in veličino pokorščine te zgodovinske osebnosti in iskrene danosti za druge, sv. Hieronima.

Predvsem pa bi moral peti hvalo g. Antonu Potočniku, ki je tej vlogi znal vdihniti dušo s tem, ko je napisal melodijo zanjo. Bil sem vesel, da sem jo lahko odpel. Pri svojem nastopanju sem užival, kajti sodelovanje pri tako velikem projektu je bila zame velika čast. Upam, da so se tega zavedali tudi vsi drugi nastopajoči, ne glede na vlogo, v kateri so nastopali.

Občudoval sem organizacijo. Vse je potekalo skoraj do minute točno in v lepem vzdušju. Mnogo je bilo smeha pri oblačenju raznih kostumov. Zelo lepo je bilo videti toliko mladih

in veselih igralcev, kako so se z veseljem pripravljali za odhod na prizorišče. Poseben vtis namreč so naredili zelo skrbno in natančno izdelani kostumi ter rekviziti. Užitek je sodelovati pri delu, ko vidiš, da je stvar resna in na višini. Zato ni škoda časa in truda, če človek more dati nekaj dobrega za druge. Za igralca in pevca je to poleg aplavza največja nagrada. Med nastopajočimi se spletajo razna poznanstva in prijateljstva, in ko se srečamo, se veselo pozdravimo.

Valentin-Zdravko Veber, Ladja

Zbiranje igralcev skupine Sv. Jošt

Našo skupinico sestavlja enajst mladih, energije polnih ljudi iz Javornika in Pševa, dva člana pa smo »posvojili« iz Virmaš. V Škofjeloškem pasijonu smo predstavljali mesarski ceh. Moram poudariti, da smo kot skupina skupaj tudi v privatnem življenju, kar je bistvenega pomena za njen obstoj.

Naj vam zaupam, kako je skupina sploh nastala. Bil je četrtek pozno popoldne. Telefon in prijatelj, sedaj tudi igralski kolega, ki sprašuje, ali bi bila naša klapa pripravljena nastopati v odrski igri, da je prejšnja skupina odpovedala, vsaj sedem članov ceha, če se da, še dva angela. ... Prvotni šok in kup vprašanj: kako, kdaj, zakaj mi? Še par trenutkov in že mi je rojilo po glavi vse polno oseb: jaz (bi kar šlo), brat (raje ne), sosed (če bo brat, bi mogoče), pa sosedica bi tudi lahko poskusila...

Mogoče bi se pa res dalo. Takoj sem začela vrteti telefon in spraševati potencialne »igralce«, če so za akcijo, saj so morale mere za oblačila že naslednji dan v Maribor k šivilji. Ker se nikoli nobeden od nas ni resno igral, sem predvidevala, da se bodo izmikali. Prav zato sem uporabila malo zvijačo. Vsakemu sem vnaprej omenila, da so drugi že vsi za in da nam še eden manjka. Ukana je uspela, zato smo se še isti večer dobili, se premerili od nog do glave in naslednji dan so bile mere že poslane naprej.

Kljub prvotni tremi mislim, da smo bili dobri igralci in tudi trema je iz igre v igro izginjala. Vsak izmed nas pa je vesel, da je tako enkratno doživetje, kot je igranje v Škofjeloškem pasijonu, prišlo še eno izkušnjo več v našem življenju. Na koncu se vsem fantom in dekletu zahvaljujem za dosežanje sodelovanja v upanju, da nas v prihodnosti čaka še veliko takih trenutkov.

Tatjana Rant, Javornik

»Al' bo kal pognalo seme ...

... al' pa konec leta bode kaj prireje, sam ne ve.»

Tako sem ob Prešernovi gazeli premišljevala, ko sva se skupaj z režiserjem Marjanom Kokaljem srečala le s tretjino potrebnih igralcev za vloge apostolov. Zdelo se mi je, da je celo zadovoljen. Biffe, o srečen kraj! Našla sva drugo tretjino in v enem tednu mi je uspela popolna zasedba. Apostoli za sliko Zadnja večerja so bili zbrani, prav tako čevljarska bratovščina z angeloma. V letu je v skupini prišlo do nekaterih zamenjav igralcev.

Že po prvem telefonskem pogovoru in ob osebnem srečanju v začetku leta 1998, sem bila prepričana, da je Marjan Kokalj človek, ki bo vso svojo energijo usmeril v zastavljeno delo. Ponosna sem, ker sem lahko sodelovala z njim.

V tem letu je bilo v »kulturni« javnosti slišati mnogo besed o zastarelosti teksta, o neaktualnosti, o previsokih stroških. V katerem času besedilo spokornega značaja, ki vzpodbuja k spreobrnjenju, ni aktualno? In ali je sploh mogoče dobiti 600 ljudi, ki delajo zastonj?

Kal je pognalo seme in konec leta 1998 je bilo dosti prireje.

28. marec 1999, čas za prvi prikaz ustvarjalcev in ustvarjenega. Režiser postavlja na ogled 13 podob v 20 prizorih. Nekateri čudovito nadgrajeni z glasho in petjem. Pričenjajo se dnevi škofjeloške kulture. Loka z okolico je eno samo prizorišče in gledališče. Celo iz nekaterih »kulturnih« krogov zadonijo besede slavospeva. Z gledalci oblegana tisočletna Loka spet utripa v duhu prve polovice 18. stol. in najstarejšega dramskega besedila.

Oče Romuald, skromni kapucinski menih je gotovo želel slišati zgolj resnico in nikakor hvalo. Skoraj tri stoletja bo, kar jo je kot resnico o Kristusovem trpljenju tudi napisal.

Kaj pa je danes tista resnica, tisto merilo, na podlagi katerega ločimo dobro od slabega. Ali vsi predragi inu spoštovani prebivalci sedanjega loškega gospostva v današnjem, tako nasprotujočem času, še vedo, kaj je lepo? Ali znajo ceniti umetnost?

Vedno je bilo in bo: prava umetnost je in bo preraščala čas in prostor, v katerem je nastala, in mora prerasti celo ustvarjalca samega. On v začetku svoje avanture gotovo ne ve, ali bo seme vzkliko ali ne, K ohranjanju izročila smo poklicani vsi, uspe seveda izbrancem. Lahko pa vsak po svoje pomagamo orati njive za svoj kraj, za svoje ljudi. Na preoranih njivah Poljanske in Selske doline, Sorškega polja in Loke same je seme pognalo svoje korenine, vzraslo je drevo in rodilo sad. In vsak sad ima v sebi že nova semena.

Kaže, da bo zgodovinsko dejanje režiserja Marjana Kokalja in sodelavcev rodilo svoj sad tudi za bodoče rodove.

Majda Debeljak, Hotoufja, Kulturno društvo Poljane

Utrinek o Škofjeloškem pasijonu

V Škofji Loki, starodavnem mestu ob sotočju obeh Sor, se je v dneh od 27. marca do 5. aprila 1999 kar sedemkrat zbralo na tisoče ljudi od vsepovsod, iz domovine in tujine. Bili so raznih poklicev, prepričan in starosti, vse pa je pripeljala radovednost, kakšna je videti rekonstrukcija Škofjeloškega pasijona, ki ni bil odigran v prvotni obliki že več kot 200 let. Mislim, da smo se tudi vsi kakorkoli sodelujoči spraševali, ali je sploh možno izvesti tako vsestransko zahtevno delo. Med Ločani, ki jim ni vseeno, kako se ohranja delo preteklih rodov, je že dolga leta tlela želja, da bi ponovno obudili Škofjeloški pasijon, pa nekako ni in ni šlo, kar nekaj poskusov se je končalo, še preden so »oživeli».

Končno pa se je pojavil mladi režiser Marjan Kokalj, ki je z nepremagljivim idealizmom uspel zbrati in navdušiti toliko sodelavcev, da je delo steklo.

Naše mesto z okolico je že od nekdaj znano po mnogoterih obrtnih dejavnostih. Na sekcijo šivilj in krojačev pri obrtni zbornici smo dobili vprašanje, ali smo sposobni in pripravljeni izdelati kostume. Članice smo si ogledale skice in si jih kar takoj tudi izbrale.

Navdušenje je začelo naraščati ob zavzetem sodelovanju kostumografinje Nade Slatnar in režiserja Marjana. Vseh ur, ki smo jih porabili za to delo, ni mogoče prešteti, lahko pa rečem, da smo po strokovni plati tudi veliko pridobili, po načelu več glav več ve. Ob tem delu sem spoznala, kako se lahko z današnjimi materiali doseže verodostojen videz preteklosti. Pokazalo se je, koliko skritih talentov je v nas. To delo pa je imelo še eno pomembnejšo posledico: spoznalo in povežalo se je veliko ljudi, ki smo imeli isti cilj – da bi predstava vsestransko uspela.

Sodelovala sem tudi kot križenosec. Vzdušje, ki je vladalo med vajami in potem med predstavami, se ne da prav dobro opisati. Bilo je res enkratno, navdušujoče. Kdor je verel, je lahko občutil Pasijon kot nagovor k spreobrnitvi in poboljšanju, kdor pa ne pozna evangelija, je lahko začutil moč besede in kulturnega nivoja takratne dobe.

Med predstavami so se dogajale tudi smešne stvari; tako se je zgodilo, da je Herodov paž oblekel svoj plašč s šivi navzven in že odhajal, ko sem ga šele opazila in morala pošteno zakričati, da me je slišal in se preoblekel. Pri zadnji predstavi je enega nosača odra nadomestil prijatelj, nista pa pomislila na velikost. Prišel je malo pred odhodom prizora, oblekel tuniko in ugotovil, da ne bo mogel hoditi, ker mu je predolga! K sreči je v našem prizoru nastopala tudi Valerija, ki je doma tik ob vojašnici. Z raketno hitrostjo je prinesla šivanko in sukanec in tik pred zdajci je bil rešen.

Gledalci so bili na splošno navdušeni. Mojim prijateljem koroškim Slovencem se je zdelo neverjetno, da je možno v teh časih, ko se vsem samo nekam mudi in živimo vsak zase, zbrati toliko ljudi, ki so pripravljeni združiti svoje sposobnosti in čas za skupno dobro. To pa je tisto, kar se mi zdi pri vsej stvari najlepše in najpomembnejše.

Vida Šubic, Škofja Loka

Vest o nameravani uprizoritvi Škofjeloškega pasijona sem sprejel z nekoliko mešanimi občutki. Po eni strani sem si predstave našega najstarejšega dramskega besedila želel. V spominu pa mi je ostalo prebiranje besedila in poslušanje radijske dramatizacije. Mar ne bo gledalcem, predvsem mladim, predstavitev krščanstvo prikazala kot nekaj temnega, odbija-jočega? Moji dvomi so se razblinili, ko sem izvedel, da bo režija v rokah Marjana Kokalja. Poznam njegove došedanje odrske postavitve. Navsezadnje, tudi prebiranje Krekove igre Turški križ me je pustilo hladnega. Predstavo v Selcih pa sem zapuščal poln navdušenja.

Potem se je začelo zares. Igralska skupina pri PD Ivan Grohar Sorica je z veseljem sprejela vabilo k sodelovanju. Pogovori, merjenje kostumov, obiski gospe Metode in njene vzpodbujajoče besede, nasveti režiserja Marjana.

Sam sem ognjeni krst doživel na sejmu Alpe Adria v Ljubljani, kjer smo se različni sodelujoči v Pasijonu pripravljali na skorajšno premiero. Zabavno je bilo opazovati mimoidoče in odziv ob pogledu na črnega hudiča in druge nenavadne prikazni. Večina, pohvaliti moram predvsem mlade, je naš nastop spremljala z zanimanjem. V spominu mi je ostala rojakinja iz Švice, ki mi je navdušeno obljubljala, da bo prav zaradi naše predstave v velikonočnih praznikih ponovno obiskala domovino. Seveda so se našli tudi taki, ki so se nad nami zmrdovali in vzvišeno odklanjali ponujene prospekte. Kaj hočemo, je ni stvari, ki bi bila za vse. Sprehodili smo se tudi med drugimi stojnicami. V lovskem oddelku se je ob šanku zbrala skupina, pri kateri sem že vnaprej računal na bolj zimski sprejem. Res so me možakarji imeli za nekakšnega meniha. Nisem jim ostal dolžan ob njihovem zbadanju in stvar se je končala tako, da so me povabili na kozarček. Le zakaj vabila ne bi sprejel!

Premiera. Vrenje, kakršnega v Škofji Loki ne pominim. Kako povsem drugačno vzdušje vlada v nekdanji vojašnici kot takrat, ko smo bili primorani sem prihajati v sivih uniformah, zdolgočaseni in zlovoljni. Zdaj se je tu naselila mladost, mladi smo postali tudi tisti, ki smo se že davno poslovili od najstniških let.

Potem se je začelo. Prve skupine odhajajo. Paša za oči. Jezdci na čudovitih konjih, okostnjaki, angeli. Med prvimi odhaja Eva. Med moškimi svetom mnenje, da se takšni tudi Adam iz rajskega vrta prav dolgo ne bi upiral.

Naša skupina je nastopala med zadnjimi. Poleg treme, kako bo s glasom in harfo, me je malce skrbelo, ali bodo mlajši člani naše ekipe zmogli vso dolgo pot prehoditi brez neumnosti, resno in dostojanstveno. Posebno neugnankama Klari in Barbari nisem preveč zaupal. K sreči sta bili z nami tudi resnejši Mateja in Damijana. Bolj kot mene sta navihanki ubogali njihju. Fantje pa so bili na moč resni. Takoj za menoj sta korakala Janez in Mitja, dolgina, ob katerih sem bil videti še manjši. Tudi Boris in Marko, druga nosilca skrinje zaveze, sta svoje delo sprejela kar se da resno. Prav tako Marjan in Rado, kadilničarja, za katerima se je po loških ulicah širil prijeten vonj po kadilu.

Škofjeloški pasijon je dogodek, ki bo ostal v spominu gledalcem, še mnogo bolj pa nastopajočim. Tudi nam, sodelujočim iz oddaljene Sorice. Sicer pa, Soričani smo v Loko vedno radi zahajali, tudi takrat, ko je bila od nas dosti bolj oddaljena.

Marjan Peternelj, Sorica

Izdelava kostumov za Škofjeloški pasijon

Jesen 97. Na sestanku sekcije tekstilcev (šivilj, krojačev in pletilij) sem prvič slišala za Škofjeloški pasijon. To bi pa lahko bilo nekaj zanimivega. Samo kaj, ko je pa vse to dogajanje za nas tako daleč, da največkrat slišimo le odmeve, sem si mislila.

Ponudba za izdelavo kostumov se mi je zdela kar zanimiva. Vključila sem se v seznam tistih, ki bi bili pripravljene sodelovati pri izdelavi.

Naslednji sestanek je bil na pomlad. Prve skice. Zanimivo! Da ne bo preveč voženj, bom vzela kar tiste skice, kjer je več enakih izdelkov, sem se odločila.

Sledilo je prvo srečanje s kostumografijo, Nado Slatnar. Občutek tesnobe in strahu ob misli na to, ali bom znala izpeljati nalogo, se je ob njenem preprostem a strokovnem prikazu zamislil počasni umikal radovednemu izzivu.

Prvo pošiljko blaga mi je Marjan Kokalj, režiser in »deček za vse«, kmalu pripeljal in pričel se je moje delo. Julija so v delavnici že viseli prvi Judje, pravzaprav kostumi zanje. Sledili so kostumi za Kristuse in apostole. »Krivo vero učiš«, so mi rekli znanci, Kristus je le eden, ne pa sedem. Apostolov pa tudi ni bilo šestindvajset. Pa jih je bilo, na Pasijonu namreč.

Prvi maneken je bil Branko. Kar križala sem se, ko je gospa Nada »čarala« modele ogrinja. Malo na mizi, malo na Branku. Gube tukaj, kapuca tam, pa spet gube na drugi strani. Bala sem se, da bom vse zamešala.

Prav kmalu so začeli prihajati fantje na pomerjanje kostumov. Bili so iz obeh dolin, pa tudi iz okolice Škofje Loke. Z njihove strani ni bilo nič slabe volje zaradi oddaljenosti. Zelo zanimivi so bili odzivi na njihov videz v ogledalu, pa tudi smeha ni manjkalo na ta račun. Potem so prišle na vrsto obleke za navadne Jude, reveže in razbojnike. Dobila sem čudne napotke. Obe s hčerko sva se spogledovali ob navodilih, da naj bodo obleke narejene tako, da bodo strgane, dolžine naj ne bodo nič zarobljene, rokav naj bo odtrgan, spređaj naj raztrgava, en trak naj bo prišit, na drugi strani naj bo luknja, telovnik naj bo iz natrganih kosov. ... Prav čuden je bil pogled na te izdelke, vendar le na obešalniku.

Zatem so delavnico napolnili klobuki triogelniki. Kar okrog sto glav so krasili na predstavi. Nato pa so delavnico pobelile še perutničke za angelčke. Najprej je bilo treba narezati štiriinšestdeset delčkov, nato jih sestaviti, sešiti v dva dela in ju obleči čez pripravljen obod.

Za konec pa so v delavnici plapolala še bandera. Kar lep je bil pogled nanje.

Delo je bilo res razgibano in zelo zanimivo. Na predstavi pa sem bila prav vesela, saj je bil v res čudoviti celoti vtakan tudi moj prispevek.

Marija Čerin, Zali log

Zibanje v Škofjeloškem pasijonu

Moja vloga v procesu nastajanja predstave:

– vodenje skupine iz Reteč (26 ljudi)

– režija 13. prizora imenotanega – Glej človek – ob kasnejši pomoči dramske igralke Metode Zorčič

– vodenje in režija na prizorišču D – pred Kaščo

– član strokovnega odbora Škofjeloškega pasijona

– član vodstvene skupine (pri II. izvedbi), kot svetovalec režije pri režiserju Škofjeloškega pasijona – Marjanu Kokalju

Delo med temi ljudmi in z njimi me je duhovno bogatilo. V pogovorih z njimi sem potrjeval svoje in spoznaval nove resnice. Ko se je procesija prvič pokazala v starem mestu, so moje telo preplavili mravljinčji, saj sem končno dojel – da nam je uspelo! Dosegli smo dolgo načrtovani in težko pričakovani cilj! Vedno pa bodo obstajali drugačni pogledi in pristopi – pri uprizoritvi Škofjeloškega pasijona. Obstajala bo kritika, dobra in slaba, le da bo po stari navadi Slovenec prej grajal kot hvalil! Zame so bili edini pravi kritiki ljudje, s katerimi sem delil občutke takoj po predstavi. Pogovarjal sem se s profesorji, preprostimi Ločani, slepo gledalko, otroki, s člani različnih političnih strank, z gledališkimi delavci, s pobiralcem konjskih fig, ogledal sem si sedem predstav – dnevne in nočne, opazoval študentske skupine in skupino gluhomemih, tako da imam o predstavi izoblikovano svoje mnenje in sem z njim izredno zadovoljen!

MARJAN, vsa pohvala za to, kar si naredil! Mi, ki smo delali in trepetali ob tebi, ko so nebo prekrivali temni oblaki, poznamo tvoje delo in ga cenimo!!

Srečanje s Škofjeloškim pasijonom

Zazvonil je telefon. Sredi dela sem vstal izza mize in prijel za črno, staro slušalko. Glas na drugi strani žice je začel opisovati svoje sanje. Govoril je prepričljivo in v velikem zanosu. Beseda je tekla o Škofjeloškem pasijonu, za katerega sem takrat prvič slišal in je v meni vzbujal neizmerno zanimanje za mnoge stvari, ki so povezane s tako velikim projektom. Glas me je vprašal: (Bi sodeloval zraven!? Tišina! Molk! Premišlujem! ...

Žal ne morem! ... Moja odločitev je bila dokončna. V tistem obdobju sem na domačem odru pripravil tri premiere, in če pojasnim, da delam v tiskarni v treh izmenah (a še te niso zanesljivo, spremenijo mi jih lahko zadnji hip) in tudi mnogo sobot in nedelj in pri dveh šoloobveznih sinovih skupaj z ženo gradiva hišo, potem mislim, da sem povedal vse! Obljubil sem le, da bom o ideji obvestil naše gledališčnike in kasneje posredoval mnenje nazaj.

Tako sem tudi storil. Odločitev igralcev je bila, da se pridružijo pasijonu, mene pa so pričeli nagovarjati za režijo.

Kulturno umetniško društvo Janko Krmelj Reteče-Gorenja vas

Prihajam iz omenjenega društva, v katerem vodim gledališko smer. Osnoval sem tri gledališke skupine:

Dud'l teater, To j' moj teater, Vagabund teater in zdaj še *Pasijon teater*. Sem amater!

V našem gledališču delujejo ljubitelji gledališča iz Reteč, Gorenje vasi, Godešiča, Senice, Trate in Sv. Duha.

Moji podatki: **Borut Gartner**, rojen 16. septembra 1963 v Ljubljani.

Končal sem OŠ v Retečah in na Trati. Šolanje sem nadaljeval na Srednji šoli tiska in papirja v Ljubljani. Zaposlen sem v tiskarni Gorenjski tisk kot ofset tiskar. Vojaški rok sem služil v šoli rezervnih oficirjev v Bileči, po šestih mesecih končal specializacijo – smer diverzant v Pančevu. Po vojaškem roku sem bil poslan še dvakrat v Beograd na specializacijo – smer izvidnik. Danes nosim čin poročnika. V času močnega komunizma in socializma nisem bil član komunistov, hočem reči, da me politika nikdar ni zanimala. Politično sem neodvisen tudi danes!

Tudi k pasijonu sem pristopil izključno iz gledaliških razlogov, name ni vplivala ne duhovščina ne katoliška vera, pristopil sem, da razširim svoje gledališko znanje. Strankarske tekme me ne zanimajo! (Ko sem obiskoval šolo za rezervne vojaške starešine so me ljudje ožigostali, da sem -TA RDEČ-. Odkar sodelujem pri Škofjeloškem pasijonu, mi pravijo da sem -TA ČRN-).

Prvi sestanek v gledališki sobi

V dogovoru z režiserjem Škofjeloškega pasijona, Marjanom Kokaljem, sem napisal vabila in povabil gledališčnike na prvo srečanje z režiserjem, na katerem bo predstavil svojo odločitev, zamisel in izvedbo pasijona.

Osebo sem se Marjanu pismeno opravičil in mu v pismu pojasnil razloge, zaradi katerih ne sprejemam sodelovanja. Na sestanek nisem mogel, ker sem bil službeno odsoten.

Očitno je Marjan na naše gledališčnike naredil močan vtis in uspelo mu jih je prepričati v resnično realizacijo igre.

Pozno zvečer sem se telefonsko povezal z Pavšičem, s katerim sva bila dogovorjena, da mi poroča o vsem, kar se bodo zmenili na sestanku. Po vzpostavitvi kontakta mi je navdušeno pripovedoval in sporočil, da so se po nekaj ponujenih prizorih odločili in vzeli na vpogled 13. prizor, imenovan *Glej človek*, v katerem Pilat popusti množici in obsodi Jezusa na smrt. Z radostnim glasom mi je razlagal, da nastopa šest igralcev in dvajset nosačev, da bo to velika stvar, ki je ne smemo zamuditi. Prepričeval me je in nagovarjal, naj prevzamem vodenje skupine. Odklonil sem, vendar v sebi čutil dolžnost, da jih ne smem pustiti na cedilu. Po dolgem premišljevanju sem začel popuščati in se odločil, da prevzamem zaupano nalogo, vendar pod pogojem, da nekdo drug zbere 20. nosačev in da sam vodim režijo prizora. Za nabinanje nosačev se je zavezal Tomaž Jenko, režijo prizora pa mi je Marjan odobril. Nemudoma sem zaprosil za predlogo in pričel s študijem, obenem pa mi je glavo begala misel, ali bo Tomaž zbral določeno število nosačev?!

Študij teksta in razdelitev vlog

S pljuvanjem, zasmehovanjem in pretepanjem so Jezusa tako izdelali, da ni bil podoben človeku. Zato poslušajte Pilatove beseda: »Ecce Homo, Glejte, to je človek.« Ob, ljubezen Jezusova, kako statovitna si, da se ne nebaš upirati grebu, svojemu tako okrutnemu sovražniku!

Te besede so naredile name močan vtis, premaknile v moji notranjosti kolesje čustev, me navdihnile, tako navdihnile, da sem z velikim zanimanjem začel raziskovati Pasijon in se postopoma utapljal v njem. Pregledal sem vloge in ugotovil, da v prizoru nastopajo Kristus, Pilat, farizej, dva Juda in angel ter seveda 20 nosačev.

Za začetek sem sklenil poiskati ljudi za igro. Po nekajkrat prebranimi tekstu sem že uvidel, kdo bi lahko koga igral.

Takole sem se odločil: **Pilat** – Savo Pavšič, **Kristus** – Niko Kozmelj, **Farizej** – Tomaž Jenko, **Prvi Jud** – Dare Bogataj, **Drugi Jud** – Robert Gartner, **Angel** – Ana Loboda

S svojo zamisljivo sem seznanil igralce. Telefon je brnel. Pavšič je bil navdušen, saj se je na tihem že sam videl v vlogi Pilata, Tomaž se je strinjal z vlogo farizeja, Dare je že krojil vlogo juda, Ana je z zadovoljstvom vzela vlogo angela, Robert pa je bil precej zadržan, pa ne zaradi same vloge, pač pa zaradi službe, saj ga je skrbelo, ali bo lahko sodeloval na vajah in na vseh nastopih, ki jih je bilo predvidenih sedem.

Vzel si je nekaj tednov časa za premislek. Po temeljitem premisleku je vlogo zavrnil (vzroki so znani).

Niko Kozmelj je vlogo Kristusa vzel z velikim ponosom in spoštovanjem (čeprav dela v pekarni, si je po mojstrovih odobritvi, pustil rasti brado in dolge lase!). Sklenil sem preveriti, kaj se dogaja z zbiranjem nosačev.

Zbiranje nosačev

Tomaž je imel z zbiranjem nosačev težave. Čeprav so se že pojavljala neka imena, pa gasilci in ti in oni, sledu o trdni ekipi ni bilo. Dejal sem mu, da naj odkrito pove, ali bo nalogo speljal ali naj se je rajši lotim sam. Zelo mu je odleglo, ko sem izgovoril predlog, strinjal se je z mano in sklenila sva, da vzamem nalogo v svoje roke. Dejal sem mu, da bom nosače zbral v enem tednu! Ni mi hotel verjeti in tako je padla stava: »Za gajbo piva«.

V glavi sem najprej premišljeval, kdo naj sodeluje, iz katerega kraja naj prihaja, kakšno je njegovo politično prepričanje ... Poiskal bom delavce, kmete, intelektualce, iz Reteč, Gorenje vasi, Godešiča in Senice je bilo moje zaključno mnenje!

Doma sem najprej po telefonu klical sošolce iz Senice, Godešiča in Gorenje vasi, vendar neuspešno, saj je bil ta službeno preveč zadržan, drugi je sam vodil kmetijo, tretjega ni zanimalo itd! No, lepega hudiča si spet zajahal – Gartner, sem si govoril, a še zdaleč nisem vrzel puške v koruzo! Naslednji korak je bil avto in osebno razlaganje Pasijona posamezniku. Spominjam se, kako sem v Gorenji vasi z vaške poti zavil levo po rahlem klančku na dvorišče Jenkove kmetije. »Miha, a s' dumaž?« sem kar na glas vprašal, ko sem lezel iz avta, v prepričanju, da bo prišel izza tega ali onega vogala. Pa ni bilo ne duha ne sluha, pa tudi Miha od nikoder. Zato sem stopil po nekaj stopnicah do vhodnih vrat in pozvonil. Vrata so se potihno odmaknila in njegova hčerka mi je dejala: (V štali ga hoste našli, krave futra!) Zahvalil sem se in se napotil v hlev, ki je stoji zraven domačije, le čez dvorišče sem moral stopiti. Pa sem stopil! Urno in korajžno! Pokukal sem skozi priprta vrata in zagledal Miha, ki je z vilami nosil seno mukajočim kravam v jasli. (Mihaaaa!« sem z moškim glasom presekal mukanje krav, vendar so bile še vedno preglasne, da bi me slišal. Še enkrat sem zabrundal z mogočnejšim glasom: »Mihaaaa!!« Otrpnil je, umaknil pogled s krav in pogledal k vratom, od koder je prihajal glas. »O, Borut!« je dejal z prijaznim, tipično kmečkim in zanj značilnim toplim glasom, zapil vil v kup sena, ki je še čakalo, da ga razdeli med lačne krave, in v črnih gumijastih škornjih, umazanih od kravjekov, zarezal korak skozi štalo proti vratom. »Kva bo dobrgaž? me je z radovednostjo v očeh nagovoril in stopila sva na dvorišče pred štalo. »Pršou sm te uprašat, č uš sudlvou u Škofjeloškem pasijonu! Velka reč bo, okol šecto jh bo nastopal, pa 80 kon bo zraun – praujo, pa usi bomo mel ubleke! Nš gledališe ma svoj prizor.« sem mu razlagal s tako vnemo, da še sam sebi nisem verjel, kdo mi je tako namazal jezik. On me je gledal direktno v oči, negotovo, kot da posluša norega sanjača. Imel sem občutek, kot da bo zdaj zdaj znil: (Borut, a ti mene mal zajebavaš?!« Nadaljeval sem v isti sapi, z enakim tempom: (Nš prizor je tak, d dvjset nusačev nos na ramah odr, gor pa šest igraucov igra. Pilat Jezusa ubosod na smrt, gor sta pa še dva Juda, farizej pa ang! To n smeš zmdit Miha!« In sem umolknil.

čakal sem, kaj bo odgovoril. Gledal je v travnik za hišo, glodal v sebi in vprašal: (A u Kalanov Frenk tud? A s Ivana tud uprašu?) Takoj sem vedel, da bo sodeloval, če bo prisoten še kdo od omenjenih. (Sm uprašu, sm. Gutou bota!- sem lagal, kajti že vnaprej sem vedel, da bo pri nabiranju nosačev treba mnogo zvijač in čisto posebna diplomacija. (No, po pa bom! Mau bom še premislu, ampak ču kkšn ud unih dveh, bom pa jst tud!)

Tako se je začela moja odprava zbiranja nosačev. Seveda sem takoj obiskal Frenka in Ivana in ju seznanil s Pasijonom, da ne bi bukovo gledala v Miha, ko bi jima ta pripovedoval, kakšne novice sem mu prinesel!

Obisk vsakega posameznika je zgodba zase, dejstvo je, da sem dobil stavo in -kišto piva-!!

Od ljudi, ki so mi v začetku obljubili sodelovanje, sta kasneje odpovedala le dva, vendar novih dveh ni bilo težko najti, kajti glas o Škofjeloškem pasijonu se je naglo širil. Uredil sem si spisek sodelujočih, zapisal njihove naslove, domače in službene telefonske številke, tako da bi lahko razvil mrežo obveščanja. A o tem malo kasneje. Potrebno je bilo pripraviti srečanje ljudi, ki so privolili v sodelovanje. Poklical sem režiserja Marjana in skupaj z njim določil datum sestanka, na katerem naj bi predvsem on podrobneje razložil, kako bo vse skupaj potekalo. Do sestanka je prišlo zelo hitro in v naši gledališki sobi je nastal prijeten pogovor. Sodelujoči so najprej spoznali srednje velikega, temnolasega Marjana, ki s svojo pojavo zagotovo ni vzbujal betonsko trdnega zagotovila, da bo iz danih besed nekoč zares nekaj nastalo, vendar mu je z svojo preprostostjo in z globoko vero v to, v kar je počel, uspelo tudi v njih zapustiti dovolj tiste pozitivne energije, ki je bila krvavo potrebna za vedno težak ZAČETEK!

Zdaj nisem več tipal v temi, imel sem 26 ljudi, ki jih bo treba vestno in dosledno voditi, obveščati in usmerjati tja, kjer smo skupaj želeli doseči cilj!

Zbiranje gradiva, ki opisuje Pilatovo sodbo

Kot prvo mi je že dolgo časa znano, da pred ljudmi ne moreš stati z *neznanjem*, ampak moraš točno vedeti, kaj najprej *sam* hočeš, to iluzijo *jasno utemeljiti* poslušalcem in šele nato *želeti*, da bodo tvojo iluzijo *sprejeli* in jo *utelesili*. Med celotnim procesom pa si moraš sam zagotoviti *avtoriteto* in *zaupanje* ljudi v zastavljen cilj, če ti ljudje verjamejo in če to, kar si jim obljubil, tudi dejansko *dosežeš* – temu jaz pravim umetnost!

Kot osnova in izhodišče za nadaljnje delo mi je služila predloga, ki mi jo je izročil režiser Marjan. Predlogo sem najprej prebral – kot članek, neobremenjeno, in zaprl oči ter premišljeval, v čem je bistvo prizora. Nato sem predlogo prebral drugič, to pot bolj pozorno, stavek za stavkom, in premišljeval. V podzavesti sem iskal in hotel prebuditi svet, kot sem si ga predstavljal v Kristusovem času. Sledilo je tretje branje – tehtanje vsake besede.

Pri prejšnjih režijah sem opažal, da si ni dobro preveč obremeniti glave. Bolje je nekaj odkriti, odkrito razviti, razvito utelesiti – na preprost, logičen in pretresljiv način. To velja za prizor – GLEJ ČLOVEK!! Tako sem v svoji glavi ustvaril osnovno formo prizora, brez kakršnih koli drugih pripomočkov in sugestij. Primerjajmo moje odkritje z odkritjem kiparja, ki je v gozdu našel primerno deblo, iz katerega bo iztesal kip!

Zdaj sem sklenil, da poiščem informacije drugod. Najprej v svetem pismu (doma hranim 100 let staro), kjer so dogodke opisovali očividci. V moji glavi se je izoblikovalo novo mnenje. Študij sem sklenil nadaljevati pri domačem župniku g. Pavliju, s katerim sem že, kot prvim, delil svoj pogled na prizor. Sedela sva za mizo pri meni doma. Pogovor je tekel v pravo smer, saj nikakor ne vsiljuje katoliške vere, ampak se pogovarja s tabo kot človek z človekom in je prijeten, razgledan sogovornik, tudi če se dotakneš teme o sadjarstvu ali pa o okrasnem drevju. Jaz sem se želel z njim pogovarjati zgolj o že omenjenem dogodku. Ta pogovor omenjam zato, ker sem v tej fazi študija nekaj pomembnega odkril z njegovo pomočjo. Kar sem prej le slutil, sem zdaj dokončno sprejel!

Prizor sem hotel pred prihodom na prizorišče razbesneti, razburkati in ustvariti posebno razpoloženje med igralci – nosači – gledalci. Najprej sem hotel to doseči z vpitjem dveh Judov na prenosnem odru. Med pogovorom z župnikom pa sem začutil tudi nosače in v isti sapi je tudi on izjavil: (Morda bi lahko uporabil nosače, glas bi bil močnejši!)

To spoznanje je na oblikovanje prizora bistveno vplivalo. Zelo sem mu bil hvaležen za obisk in tako sva se proti večeru razšla. Kasneje sem si pri njem sposodil tri videokasete s posnetki Kristusovega trpljenja, kakor so jih dojemali drugi režiserji. Seveda je bilo ob teh prizorih mogoče mnogo bolj občutiti določene stvari in v moji glavi je nastajala nova iluzija, vpitje nosačev pa je ogledovanje omenjenih filmov le še potrjevalo. Občutke sem hotel doživeti tudi ob raznih križevih potih, ki visijo v različnih cerkvah. Že sama tišina, ko stopiš v prazno cerkev, prav posebno učinkuje na človeka – name že!

Mnogo večerov sem preživel v naslonjaču zaprtih oči in poslušal glasove iz omenjenih filmov. To je name svojevrstno delovalo!

Sestanek celotne skupine

Začutil sem, da je prišel čas, da zberem celotno skupino in stopim prednjo z svojimi pogledi, da jim razgmem način dela ter razpored vaj in obveščanja. Načrtoval sem tri sestanke in nekaj vaj. Vse skupaj mora biti dobro pripravljeno, kratko in jedrnato, saj si s temi ljudmi nisem upal tratiti časa v prazno, kajti dobro sem vedel, od kod prihajajo in kaj vsak žrtvuje za to, kar je bilo še pred nami.

V naši gledališki sobi je stric Albin že netil ogenj. Najprej je zakuril kos papirja v dimniku in šele nato v peči; ima je svoj patent, ki se je vedno dobro obnesel. Sam se nisem loteval kurjenja, ker pač nisem za to usposobljen, če pa sem že moral zakuriti, je bila soba polna dima in po končnih pogovorih so slušatelji odhajali domov s posebnim vonjem, kot da bi prihajali iz »raufkamre« in rdečimi očmi (ne od pijače!!). Tisti večer me je zvijalo po želodecu. Nervozen sem bil. Vse sem hotel imeti pripravljeno do potankosti! Na nek način je to morda povezano z nebeškimi znamenji – po horoskopu sem devica – device pa so ...! Toda nisem vraževeren!

Morda sem se bal, kako me bodo prisotni sprejeli? S prezirom? Z nezaupanjem? Me bodo sploh poslušali!? V določenih trenutkih sem videl krohotajoče glave, razgreta telesa, ki se med sabo svajajo v rame in kažejo name z nevoščljivimi pogledi, češ, kaj se pa gre ..., kdo pa misli, da je ..., le sem pa tja zaide v cerkev, zdaj pa nam bo govoril o Kristusovem trpljenju!? Kdo ga je določil, da nas vodi!?! ...

Take misli so mi begale po glavi, medtem ko je v peči že prijetno gorelo in je ogenj poplesaval, kot nedolžna, brezskrbna deklica v julijskem jutru! Ta toplota in duh nevidnih senc sta me mirila in vedno znova mi je v ušesih zvenel stavek, ki sem ga nekoč prebral v stari zavrzeni knjigi: *(Če imamo Boga, lahko vse tvegamo!)* Toda ali ga imam!? Ali ima morda – On mene!?

Moje trepetajoče telo se je umirilo, ko je v gledališko sobo stopil Tomaž in za njim Dare, pa Niko, Savo, Ivan, Miha, Pavle, Gorazd, Jani ... soba se je napolnila, posedli so po stolih, ki so bili postavljeni v krog (krožni sistem komuniciranja uporabljam, kjer se le da. Želim imeti pogovor na enem nivoju! Ne maram predavanj; učitelj pred tablo v ospredju izpostavljen, poslušalci v razredu, predavalnici/zapostavljeni. Najljubša mi je okrogla miza, pogovor iz oči v oči (občutek vsi enaki – vsi enakopravni!). Pogledoval sem njihove obraze, opazoval njihova telesa, njihove gibe in kretnje. Prvi vtis je zelo važen! Ko je prišla domenjena ura srečanja, sem navzočce pozdravil s kar se da mirnim in prijaznim glasom (nerad z zamudno začudenjam in sovražim tisti tako znani stavek: »Počakajmo še 10 minut, morda pa še kdo pride!«).

»Vsem skupaj želim lep dober večer! Nocoj smo se zbrali predvsem zato, da se поблиže spoznamo, da vam predstavim moj pogled na prizor, ki ga bomo igrali in seveda, na kakšen način se bomo lotili vaj, koliko jih bomo imeli in kaj se bomo na njih naučili. V procesiji sodeluje približno 600 ljudi in takoj nam mora biti jasno, da je pri takem delu potrebna izredna disciplina, vestnost in razumevanje. Zaupati moramo drug v drugega, se vzpodbujati in spoštovati delo vsakega posameznika. Naš prizor, imenovan »Glejte, to je človek« sestavlja skupina 26 moških. Dvajset je nosačev prenosnega odra, šest pa je igralcev na odru. Naj ne zavлада duh manjvrednostnega kompleksa, ampak naj zavlada duh spoštovanja in geslo: (Vsi za enega – eden za vse!)

(Tako sem govoril in čutil, da so mi prisluhili. Njihovi pogledi so počivali na mojih ustnicah, ki so govorile, in vedel sem, da bo iz teh možakov nastala čvrsta skupina, v katero bom verjel, kateri bom lahko zaupal.)

Vesel sem, da bomo v procesiji uprizorili trenutek iz Kristusovega življenja. Trenutek, ko Pilat popusti pod velikim pritiskom ljudskih množic in obsodi Jezusa na smrt. Toda zavedati se moramo, da Pilat ni obsodil Jezusa kot zločinca ali kot razbojnika, z mlačnim srcem, ampak je globoko v sreč čutil, da obsoja nedolžnega – drugačnega človeka. Zato Pilat pre-mišljuje, koleba in se lomi v svoji notranjosti. V odločilnih trenutkih ga postavi v kot še farizej, ko pravi: »Ako ti njega pri miru pustiš, tako postave cesarjeve se ne držiš!« Pilatu se maje stolček, maje se oblast in vendar, ko bi Pilat lahko tudi zgodovinsko drugače ukrepal, se še enkrat pokaže človeška majhnost, pogoltnost po moči, po vladanju, in prizor se konča, kakor nam je vsem znano.

Da bi dosegli potrebno dramatičnost dogodka, bom vas nosače prosil za sodelovanje. Vi boste namreč predstavniki nezadovoljnega ljudstva in boste z vpitjem *Križaj ga, križaj ga*, pritegnili pozornost gledalcev, spravljali Pilata v pat položaj in pripravili potrebno dramatičnost za prihajajoči in odločujoči razplet.

(Pričakoval sem burne reakcije in negodovanje nosačev, toda doživel sem popolnoma drug odziv. Bili so tiho, spogledovali so se med sabo; vedel sem, da pričakujejo od mene po-jasnila – kako bomo to storili?)

Kako bomo to dosegli, boste videli na naslednjih vajah, ki pa bodo potekale ločeno. Z nosači bomo vadili posebej, z igralci pa posebej. To pa zato, da ne boste brez potrebe čakali in zapravljali časa.

Zahvaljujem se vam za obisk in sem vesel, da smo se zbrali. Datume vaj boste prejeli pisno.»

Tako se je končal »uradni del sestanka«, vendar smo v sobi ostali v prijetnem pogovoru še kar nekaj časa. Tomaž je postavil na mizo žganje, nekaj piva in soka (Vse to imamo v gledališki kuhinji vedno pripravljeno) in jeziki so se še bolj razvezali, padala so takšna in drugač-na vprašanja, sklejala so se nova prijateljstva, skratka srečanje je bilo presenetljivo uspešno. Pozno zvečer, ko skozi vas zapelje le še kak osamljen avto, sem zapuščal kulturni dom, ki leta in leta v svoji duši hrani zgodbe, za katere je marsikdo prikrajšan.

Grem naprej, sem si dejal in pričel razmišljati, kako organizirati mrežo obveščanja. Najprej sem od vseh sodelujočih zbral pravilna imena, priimke, naslove in domače ter službene telefonske številke. Nato sem si izdelal seznam, ga razdelil na tri skupine in v skupini določil vodjo, ki bo obveščal naprej.

Vodja igralcev, Savo Pavšič, je poskrbel, da so bili obveščeni Ana Loboda, Niko Kozmelj, Tomaž Jenko, Robert Gartner in Dare Bogataj. Vodja prve skupine nosačev, Brane Podobnik, je obveščal nosače: Matjaža Mohoriča, Jureta Križaja, Miha Jenka, Janeza Firederja, Sandija Igljarija, Ivana Kuralta, Boštjana Jelenca, Jožeta Jenka; vodja druge skupine nosačev, Janez Drnovšek, pa je obveščal Ivana Jenka, Štefana Jenka, Pavleta Jenka, Gorazda Kozmelja, Gregorja Martinjaka, Janeza Kermelja, Miha Jelenca, Miha Tominca, Marka Avgušтина in Juleta Bertonclja.

Obveščanje je potekalo brez težav, zelo zgledno.

Delo z igralci

Pred nam je zelo važna faza in sicer delo z igralci. Predhodno so vsi igralci dobili na dom besedila, ki so si jih lahko v miru prebrali in si po svoje zamišljali like, ki jih bodo igrali. Mislim, da je zelo dobro, da igralec na prve vaje prinese svojo vizijo, svoje dojetje, svojo idejo.

Nekega večera smo se zbrali v gledališki sobi – vsi igralci in jaz in brali besedilo našega prizora, enkrat, dvakrat, trikrat ... petkrat ... Branje je potekalo brez napenjanja, brez poudarkov, sproščeno. Prvi cilj nam je bil tekoče branje besedila. Ko je bilo branje osvojenno, sem začel odprto debato in poslušal vsakega igralca, kako si predstavlja prizor. Nekateri so molčali, drugi govorili in tretji prikimavali. Če sem opazil, da je bila v diskusiji omenjena kakšna do-

bra ideja, sem jo vključil v moj pogled in osebo s tem seznanil. Ko sem začutil, da so se igralci nagovorili, povedali vse, kar so imeli, sem pričel pripovedovati jaz:

(Začnimo z osebami, ki nastopajo v prizoru: dva Juda, farizej, Kristus, Pilat in angel v rdečem. Za igro imamo na razpolago zelo malo časa – par minut, zato bo v času igranja govorila vsaka kretinja, vsak gib, vsak pogled ... Zelo moramo biti pozorni, da bo vse naštetu med seboj usklajeno. Oglejmo si osebe:

RIDEČI ANGEL: V Pasijonu nastopajo beli in rdeči angeli. Beli angeli so povezani s prizorom in tudi igrajo v prizoru, rdeči angeli pa

PILAT: (moj pogled) Ko nosači nosijo oder, na katerem sedi Pilat, mora biti Pilatovo sedenje vladarsko, pogled zelo zamišljen, rahlo odsoten. Čeprav ima oblast, se ne obnaša prav nič vladarsko, v sebi je zlomljen! Imam občutek, kot da bi Jezusa najraje opral krivde, a ne zbere dovolj poguma, da bi to zmož. Morda je Pilatu usojeno, da igra umazano vlogo v tragediji, katere avtor in režiser je sam Bog. V trenutkih tišine, predno spregovori stavek: »Poglejte, ljudje, ali je človeku podoben le-ta ...«, imam občutek, kot da bi se pogovarjal z Bogom, kot da bi se mu opravičeval: »Ne morem tega storiti! Nedolžen je!! Poiščite drugega!« A po volji božji le stori to, kar mu je namenjeno!

Skozi ves njegov tekst je čutiti opravičevanje dejanja. Ko mu Juda govori:

»Na križ ga postavi! Križaj ga
jenu nikar veliko na šparaj ga,
dokler on perjatu je teh grešnih ljudi
jenu grešiti ž nimi se na zamudi.«

PILAT ODGOVARJA:

»Vzamite tedaj vi nega
jenu križajte le-ga!«

In Savotu je bilo povedanega dovolj, da si je ustvaril sliko Pilata, ki jo bo poskušal ustvariti ...

(Se nadaljuje.)

Borut Gartner, Reteče

Pasijon po Marijini meri

Za vsako vidno igralsko ekipo kakršnekoli predstave stoji tudi skrita, a zato nič manj pomembna tehnična ekipa. Za projekt, kakršen je bil Škofjeloški pasijon, kjer je bilo čez 600 nastopajočih, je velik zalogaj tudi to, da je potrebno vse primerno obleči. Za uspeh predstave so poleg dobrih igralcev pomembna tudi pristna oblačila, ki omogočajo, da se tudi gledalci preselimo v čas, ki nam ga igra predstavlja.

Ob predstavitvi projekta sem odkrivala raznolikost in razkošnost kostumov tistega časa. Da pa iz skic nastanejo pravi kostumi, je potrebno usklajeno delo režiserja, kostumografinje in mnogih potrpežljivih in večičih šivilj.

Šivilje s celotnega loškega območja smo si zavzeto porazdelile dela, tako da so izpod naših rok in strojev dneve in tedne nastajali bolj ali manj zahtevni kostumi nosačev, konjenikov, duhovščine, kraljev, cehov, angelov in peklenščkov ter še mnogih drugih nastopajočih. Sama sem izdelovala različne kostume: otroške, kraljeve in vso duhovščino od kaplana do papeža. Naše delo je pozorno in prijazno spremljala kostumografinja gospa Nada in nam pomagala s kroji in strokovnimi nasveti.

Ob usklajenem delu so tako nastajali avtentični kostumi, na katere smo tudi ponosne, saj so pripomogli k videzu in uspehu predstave.

»Mojškra Mara« Tavčar, Škofja Loka

Nekaj o Pasijonu

K Pasijonu sem prišla čisto po naključju. Ker imamo doma že kar nekaj let konja in se ukvarjamo z rekreativnim jahanjem, so me k Pasijonu povabili prijatelji s Suhe.

Kmalu sem se znašla v vlogi smrti na konju. Moje besedilo je bilo kar obsežno in moram povedati, da sem bila na začetku kar malo negotova glede svojega nastopa, poleg tega pa

sem imela še eno skrb – mojega konja. S svojim konjem Donom, kateremu tudi najbolj zaupam, žal nisem mogla nastopiti, ker je bolj plašne narave. Z njim je zato nastopil moj oče v osmem prizoru, kjer je hodil za drugimi konji in se zato počutil bolj varno. Sama sem jahala kobilo iz Ljubljane, ki je bila vajena že vseh preizkušenj, vendar je bil njen oskrbnik ves čas ob njej, ker je nisem dobro poznala.

Vsake predstave sva se z očetom udeleževala tako, da sva jahala kar od doma (iz Dorfarjev), tako sta se konja pred nastopom razgibala, z očetom pa sva imela lepo ježo in sprostitvev pred nastopom.

Med samim nastopanjem sem se počutila zelo dobro, spoznala sem nekaj zanimivih ljudi ter dobila nove izkušnje na področju konjenišva.

O Pasijonu lahko povem, da je velik, tako kulturni kot družabni dogodek in s tem velika pridobitev za Škofjo Loko in Slovenijo. Zame pomeni veliko izkušnjo na področju javnega nastopanja, kjer sem lahko združila svojo veliko ljubezen, konje, ter dala nekakšen manjši prispevek kulturnemu dogajanju v našem mestu. Zato upam, da bom še lahko nastopala v Škofjeloškem pasijonu.

Urška Tavčar, Dorfarje

Vsak človek ima svoje mnenje in tudi pravico do svojega mnenja, vsak razmišlja drugače, dela drugače, čuti drugače. Najbrž se je ravno zato Marjan Kokalj odločil, da nas povabi k zapisu svojih razmišljanj o Pasijonu, njegovem uspehu in o odločitvi o njegovi ponovitvi. Vsi se strinjamo, da je Pasijon velik uspeh. Ni lahko doseči, da celotna okolica Škofje Loke živi samo za en dogodek. Toliko različnih ljudi, a ena sama misel: naj Pasijon uspe!

In je uspel. Bolj kot je katerikoli upal. Uspel v tem, da nas je združil v eno veliko družino. V tem da smo pozabili za trenutek na naše razprtije, strankarsko pripadnost, da smo se počutili enake. Mislim, da je to še veliko večji uspeh, na katerega marsikdo ni pomislil. S tem da smo vso energijo koncentrirali v izoblikovanje Pasijona, nam jo je zmanjkalo za podtikanja, izzivanja in manipuliranja. Videti je, da smo Slovenci složni samo takrat, ko nekaj delamo s srcem in manj s pametjo. Prav toplo mi je bilo pri sreju ob pogledu na množico ljudi, ki so delovali kot eden. Nihče se ni branil dela in vsak je sodeloval z navdušenjem. V zraku je bilo čutili željo po uspehu. In če ima veliko ljudi isto željo, se ta že mora izpolniti. Težko je verjeti, da je bilo pripravljenih toliko ljudi vložiti toliko ur dela v ta projekt brez plačila, in to v teh sodobnih časih komercializacije. Vsi smo bili veseli in dobre volje kljub marsikateremu odrekanju. Verjamem, da so se podobno počutili tudi prvi igralci Pasijona 200 let nazaj. In da je tudi takrat ta igra združila tukaj živeče ljudi v neko homogeno skupnost.

Na žalost se je po končanem pasijonu življenje vrnilo v stare tirnice. To pomeni boj, kdo je najzaslužnejši za njegov uspeh, kdo bo največ od njega pridobil, kako bi se ga dalo čim boljje izkoristiti. Mogoče kdo misli, saj takšno je življenje. Jaz pa mislim, da pater Romuald vsekakor tega ni imel v mislih, ko ga je pisal. Zato Pasijona ne bi smeli izrabljati za politične igre in medsebojna obračunavanja, ampak za združevanje in povezovanje tukaj živečih ljudi.

Že sedaj se veselim spomladanskih vaj in izvedbe, saj upam, da bom znova začutil to povezanost in enakost, kot sem jo čutil pri prvi izvedbi. In upam, da se po nekem Pasijonu življenje ne bo vrnilo v stare tirnice.

Marjan Hribernik, Virmašče

Ko smo konjarji izvedeli, da so se organizatorji Škofjeloškega pasijona odločili, da bo v predstavi sodelovalo 80 konjenikov, smo bili zelo skeptični. Konjereja, predvsem pa konjenišvo, je v zadnjem času vedno bolj priljubljeno tudi na našem koncu, vendar pa si nihče ni upal niti približno misliti, da bo mogoče najti tako veliko število ljudi s konji.

Marjan Kokalj pa je bil kljub temu vztrajen in vzpostavil je kontakte s klubi in posamezniki, ki so sicer vsi po vrsti obljubljali pomoč in sodelovanje, vendar pa so obenem vsi kazali veliko mero nezaupanja. Pa ne zaradi same organizacije, ampak zaradi svojega poznavanja

konj. Na taki prireditvi bi se konji namreč srečali z najrazličnejšimi kostumi, veliko množico ljudi, baklami, bliskanjem fotografskih bliskavic, hrupom in številnimi drugimi neznanimi stvarmi. Policija na primer svoje konje posebej šola in privaja na take situacije. Tukaj pa naj bi v Škofjo Loko pripeljali 80 konj in jih spustili med tisoče gledalcev. Kaj bi bilo, če bi katere-mu od konj odpovedali živci in bi »odtaval« med gledalce? Pri tem pa je bilo treba upoštevati še človeški faktor, saj je sedeti na konjskem hrbtu na kakem prostranem travniku nekaj povsem drugega kot pa obvladati paniko ogromne živali v množici ljudi.

Kljub pomislekom pa smo s pripravami vseeno nadaljevali. Pomerjanje oblek, prva »peš vaja« v Škofji Loki in nato prva vaja konjenikov na Visokem v Poljanski dolini. Tam nam je Marjan prvič konkretno pokazal in razložil, kaj pričakuje od nas in od naših živali. Nekaj konjenikom je bila sreča naklonjena in so zgolj jahali v sprevodu, dragonci – glede na barvo uniforme smo se delili na »ta bele« in »ta rdeče« – pa smo imeli nekoliko bolj težavno nalogo. Prijahati je bilo treba mimo odra, se hkrati ustaviti, konja obrniti proti gledalcem in potem precej dolgo obmirovati.

Če sem odkrit, so bili prvi poizkusi pravi poraz v malem. Čeprav so konji čredne živali, tokrat kar niso in niso hoteli hoditi v parih, se obračati na povelje, predvsem pa ne tako dolgo stati na mestu. Izgledalo je, kakor da ne bi še nikoli sedeli na konjskem hrbtu in večina je kmalu spoznala, da smo se iz jezdecov prelevili v naključne potnike, ki so v sedlu povsem prepuščeni na milost in nemilost konjskim muham. Po nekaj poizkusih in menjavah pa smo končno za silo uredili svoje vrste in vajo smo lahko končali, polni (slabih) vtisov pa smo se dogovorili, da bomo konje pred prireditvijo na skupni vaji privajali še na hrup in bakle.

Vendar pa je bilo leto prehitro naokrog in vse je ostalo le pri dogovorih in dobrih name-rah. Kar naenkrat so organizatorji sklicali generalko, vnema konjenikov pa je na hitro usahnila. Veliko ljudi je odpovedalo, najbolj težko pa je bilo, ker so odpovedali celo nekateri, ka-terih kostumi, narejeni točno po meri, so bili že narejeni. Iskali smo zamenjave, vendar je bil »fond« konjenikov že izčrpan. Pa ne, da ne bi bilo dovolj konj, vendar pa je čas prireditve sovpadal z obdobjem zrebitve kobil, zaradi česar je bila veliko število konj neuporabnih. Nekaj je bilo tudi poškodob, nekaj ljudi pa je bilo enostavno neresnih.

Časa za prepričevanje pa ni bilo več. Na hitro smo nadomestili manjkajoče konjenike in se začeli ukvarjati z drugimi problemi – s privajanjem konj na njihovo vlogo. Zanimivo je, da s hojo po asfaltu in gibanjem v množici ljudi nobeden od konj ni imel večjih težav. Živali je bilo bolj težko prepričati, da so šle mimo odra z nastopajočimi, ki je pod nogami igralcev tako ropotal in škripal, da so se ga konji na daleč izogibali. Svojevrstno fobijo pred temi odri je dobil tudi osliček, ki je na generalki padel z enega od teh odrov in so ga morali potem še enkrat od začetka navajati in prepričevati, da je bil spet pripravljen zlesti nanj.

Potem pa so bili tu še kostumi. V več slikah so se pojavljale bičarke, ki so se s korobači teple po hrbtih in pri tem glasno stokale, konji pa so ob njihovih udarcih in stokih kar odskakovali in se dekletom na daleč izogibali. Sčasoma pa so se navadili tudi na to, tako da so se na predstavah bolj zanimali za obiskovalce kakor pa za sodelujoče.

Nekoliko strahu je bilo tudi pred prvo večerno predstavo, saj postanejo konji v mraku bolj pazljivi, s tem pa tudi bolj plašni, in ko se splaš eden, mu navadno sledijo vsi njegovi kolegi ... Živali pa so nas tudi tokrat presenetile in dokazale, da so se sposobne prilagajati okoli-či še veliko bolj, kakor so zatrjevali celo največji optimisti (šlo je za peščico starih konjarjev).

Kljub temu pa so naše premike vseskozi spremljali »varnostniki«, ki smo jih izbrali med tisti-mi konjarji, ki niso sodelovali s konji. Čakali so na vsaki zbirni točki pred odrom, kjer je skupina čakala na svoj nastop, in pomagali pri umirjanju morebitnih preveč nervoznih živali. Večjega dela menda niso imeli, le eden od konj se kar ni in ni mogel sprijazniti s svojo podobo, ki se je ob odsevu bakle pojavila v izložbenem oknu trgovine na Mestnem trgu. »Vsiljivca« je hotel na vsak način prepoditi z brcanjem nazaj, jezdec pa je bil v tistem trenutku popolnoma nemočen. Zadevo pa so hitro rešili (še pred koncem prizora) in izložbeno okno je ostalo celo, konj in jezdec pa tudi nepoškodovana.

Škofjeloški pasijon je bil zagotovo zalogaj, ki bi se ga z vso previdnostjo lotili tudi najbolj rutinirani filmarji. Množičnost, veliko število konj, predvsem pa različna izšolanost in izkušnost konj in jezdecev je namreč dobesedno klicala nesrečo: če pa k temu prištejemo še veliko množico gledalcev, bi verjetno marsikdo od projekta v taki obliki odstopil. Organizatorji pa so upoštevali naše želje in predloge in dobro poskrbeli za varnost in dobrobit vseh udeležencev – tako tistih na dveh, kakor tudi na štirih nogah – in tudi gledalcev. To sicer ne pomeni, da ne bi bilo mogoče kakšne zadeve izpeljati bolje, vendar pa se moramo zavedati, da je bila letošnja uprizoritev nekakšen pilotski model in vse, kar smo počeli, je bil nekakšen eksperiment. Glede na to, da je zadeva minila brez poškodb tako med ljudmi kot tudi konji, pa lahko rečemo, da nam je eksperiment uspel izredno dobro, o čemer pričajo tako zadovoljni gledalci kakor tudi udeleženci, ki so obljubili, da bodo sodelovali tudi pri naslednji uprizoritvi.

Borut B. Bogataj, Žiri

Sodelovanje pri uprizoritvi Škofjeloškega pasijona je bilo zame izziv in posebno doživetje v več pogledih. Najprej imam v mislih spoznavanje novih ljudi in pridobivanje novih izkušenj. Vaje so sicer potekale ločeno po prizorih, kjer so bili moji soigralci prijatelji iz igralske skupine »Scena« iz Železnikov, zato je bilo prav nekaj zadnjih vaj, ko smo se zbrali vsi igralci in statisti najlepših. Toliko ljudi, pripravljenih na ta enkratni dogodek z željo in voljo predstaviti se publiku – takšno vzdušje te enostavno ne pusti ravnodušnega!

In zagotovo smo vsi sodelujoči bogatejši vsaj za eno izkušnjo. Včasih se mi je zdelo, da se svojih vlog učimo na malce pregrob način, na ravni, ki ji kot amaterski igralci nismo dorasli. Vsekakor sta Marjan in Metoda skušala iz nas izvabiti največ, kar znamo. Glede na končni rezultat jima je to več kot očitno uspelo.

Moja vloga je bila vloga Marije v 17. prizoru z naslovom Marija sedem žalosti. Strah, trema, izziv? Vse to in pa tisoč misli, na kakšen način se najbolje živjeti v lik Matere Božje, mi je begalo po glavi. Svoja občutenja sem skušala čim bolj združiti z navodili Marjana in Metode, malce pa so k moji igri pripomogli tudi močni reflektorji, ki so nevede spodbudili nekaj mojih solz.

In navsezadnje – Škofjeloški pasijon je bil zame dogodek še iz čisto preprostega razloga: ker rada igram, ker ljubim napetost, preden stopim na odrske deske, ker strašansko uživam v igri in odzivu zadovoljne publike.

Zato je jasno, da pri naslednji uprizoritvi Pasijona ne bom manjkala!

Janja Rojc, Železniki

Škofjeločani in pasijon

Že pred leti je včasih pri kakšni debati beseda nanesla na to, da bi bilo treba pripraviti uprizoritev Škofjeloškega pasijona. Zares pa se je začelo, ko je škofjeloški občinski svet leta 1998 izglasoval sklep za začetek priprav. Režiserja Marjana Kokalja sem spoznala že kako leto in pol pred uprizoritvijo Škofjeloškega pasijona. Oglasil se je pri nas doma, z navdušenjem nam je pokazal ideje o posameznih prizorih. S svojo neverjetno energijo me je navdušil. Pričela sem razmišljati, na kakšen način bi lahko tudi jaz sodelovala pri tako velikem in pomembnem projektu za naše tisočletno mesto. Pri Prosvetnem društvu Sotočje Škofja Loka, kjer sem vključena, sem se ponudila za iskanje igralcev in statistov za dva prizora, katerih pripravo je prevzelo naše društvo. V veliko korist mi je bilo, da poznam zelo veliko someščanov in okoličanov. Tako sem se obrnila na vse, za katere sem upala, da bi mogli in bili pripravljeni sodelovati. Misliti je bilo treba na to, da bo kar nekaj vaj in uprizoritev. Morala sem izbirati ljudi, ki bi bili pripravljeni in primerni ter bi si mogli vzeti toliko časa. Telefon se je izkazal za izvrsten pripomoček. Vsakemu vprašanemu je bilo treba najprej podrobno obrazložiti, kaj sploh je Škofjeloški pasijon in kako bo uprizoritev izgledala ter koliko bo vaj in priprav. Nekateri so takoj z navdušenjem potrdili svoje sodelovanje, drugi so si vzeli čas za premislek, spet tretji so iz raznih vzrokov sodelovanje odklonili. V začetku je bilo pri ljudeh nekaj nezaupanja, češ, pa misliš, da bo to sploh uspelo. Kasneje, ko se je pričelo o Pasijonu govoriti tudi v medijih, pa so se ljudje vedno bolj navduševali. Ko pa sem imela nabrano že sko-

raj celotno ekipo, pa so se ljudje pričeli že ponujati. Niso bili redki, ki so sami poklicali in vprašali, če se lahko kako vključijo. Za prizora, ki jih je prevzelo Prosvetno društvo Sotočje Škofja Loka, je bilo treba zbrati 95 ljudi. Ker sta imeli neki drugi društvi težave pri pridobivanju ljudi, sem priskočila na pomoč še njim. Člani našega društva in tudi nekateri drugi so mi pomagali z idejami, koga še lahko povabim. Kot ste gotovo že zasledili, bo prihodnje leto pasijon spet uprizorjen. Vsakega doslej nastopajočega sem ponovno povprašala, če želi še naprej sodelovati, pa so mi samo trije odrekli, hkrati pa sem dobila že nekaj novih, ki so se sami ponudili. Pri delu za Pasijon me je zelo razveselilo dejstvo, da je v ljudeh še pripravljeno za sodelovanje in čut za našo skupnost in naše kulturno izročilo. Pri Pasijonu so sodelovali mladi in stari, med njimi pa so se skovala prava prijateljstva. Nekatere skupine oziroma prizori so pozneje prirejali celo srečanja; na nekatera sem bila povabljena. Nastopajoči smo bili kot velika družina. To se je prav gotovo pokazalo na družabnem srečanju po prireditvi, kjer smo se zbrali skoraj vsi sodelujoči. Vsi po vrsti smo z navdušenjem govorili o svojih vtisih in doživetjih in izrazili željo za ponovne uprizoritve Pasijona.

Marija Krajnik, Škofja Loka

Menibovi zapiski

Kako oceniti, kakšno stališče velja zavzeti do vnovične uprizoritve Škofjeloškega pasijona na samem pragu milenijske histerije. Mar gre res za ekshumacijo drevne, že scela pozabljene katoliške moralke, po novem vpete v bojni voz aktualne vseslovenske rekatolizacije; kakor bi se nemara glasila skrajno cinična argumentacija? In ali ni morda šlo celo za tisti poslednji klic k pokori in spreobrnjenju, preden nas, saj veste, v letu 2000 vseh skupaj ne pogubi že davno zapovedani fatalistični orakelj ...

Ja, seveda Pasijon je računal tudi s temi in jih je kar se le da zvito privabil med publikum že to pomlad, kajti v prihodnjem letu, bi na njih udeležbo pač ne mogel več računati!

Toda Pasijon je bil v tem letu tudi zagotovo najbolj uspeli, ultimativni postmodernistični performans daleč na okoli. Špektakel, ki je v vseh svojih razsežnostih hkrati lahko mistični religiozni misterij, razkošna historično-etnološka parada ali vrhunski freak-show tako fascinantnih božanskih kot najbolj zavrženih diabolčnih kreatur. Ja, performans, ki šarmira s kleno arhaičnostjo govoričice in njeno narečno robustnostjo kakor tudi s hipnotično eteričnostjo ljudskega petja. Že dolgo, ne vem če sploh kdaj, nisem na enem mestu uzrl tako pestrega in raznovrstnega avditorija! Hej, kot da je baročni kolorit spektakla skupaj z omamnimi vonji medenega kloštergajsta, kašaste godlje in loških smojk ustvaril magični štimung, ki je pobožne stare mamke, anemične državne sekretarke, tiste hecne rejverje, pa kritične razumnike in nedefinirane ostale napravil za prav pozorne ude neke posvečene skupnosti! Resnično, če kdaj, potem je ravno v tistih pomladnih dneh Loka preživljala svoj veliki živopisni (multi)kulturni vrhunec. Ta avtentični, avtohtoni spektakel, ki mu v širši okolici ni para, jo je na imaginarnem kulturnem zemljevidu Slovenije vrnil med žive. In to je dobro. Ta spomladanska procesija veličastno naznanja začetek karnevalske sezone, ki se ob letu zaključí s Severjevo slovestnostjo, vmes, med letom, pa jo nekako zapolnjujejo predstave domačega Odra. Ja, je morda končno napočil čas, da si Loka na osnovni doseženih rezultatov izbori tudi svoj veliki, imenitni, prestižni gledališki festival? Šur, skrajni čas je že. Kdo je že tisti, ki je nekoč dejal, da bi rad videl Loko, podobno Salzburgu!

Jernej Tavčar, Škofja Loka